

Zkušenost metafyzická a čísla

Rozumíme-li fyzickou zkušeností takovou zkušenost, která je úzce spojena se zkušeností smyslovou (i když na ni nemusí být redukována), pak metafyzická zkušenost je zkušeností s něčím, co smyslově (tj. hmatem, zrakem, sluchem atd.) ověřeno být nemůže, ale co přesto může být zakoušeno, a to nejen izolovaně, nebo snad jenom jedinečně, nýbrž opětovně a dokonce – aspoň v možnosti – naprosto pravidelně. To znamená, že se člověk jako živá bytost může nějak setkat s něčím, co vypadá jako skutečnost, i když o tom nemůže mít žádnou zkušenost smyslovou (tj. není to ani vidět, ani slyšet, nemá to „tvrdość“ či „tuhost“, nelze to ochutnat ani ucítit jako pach, atd.) Takové negativní vymezení ovšem nemůže nikterak dostačovat, zejména když jde o to, zda to není nějaký klam, falešná domněnka, fantazijní představa nebo vyslovený výmysl. A tak nezbyvá než uvádět zřetelné příklady, a eventuálně začít sepisovat jejich prozatímní seznam. Takovým pradávným příkladem, který si ostatně uvědomovali již nejstarší filosofové, byla a doposud jsou čísla. (Tím problémem se intenzivně zabýval Platón a po něm Aristotelés.) Čísla jsou něčím, co se vymyká povaze „fysis“, neboť čísla se nerodí, nerostou (jen mohou být vyměňována za větší, eventuálně menší) a také nehynou. Nicméně i když ve skutečném světě kolem sebe žádná čísla nenajdeme, nemůžeme je prostě prohlásit za lidský výmysl. Čísla musíme – ať chceme či nechceme – považovat za skutečnosti, neboť se jiným skutečnostem velice podobají, zejména svou nezávislostí na tom, zda je myslíme nebo nemyslíme; a dokonce jsou stálejší, trvalejší než skutečnosti v tomto fyzickém světě. A tak vzniká nutně otázka, zda není možné považovat za skutečnosti i leccos dalšího, co nemá své umístění v běžném světě, ale co není v žádném případě beze vztahů a souvislostí s tímto světem. A ovšem, bude nutno jít i dál. Tak jako můžeme vztahy v reálném (tj. běžném) světě vyjadřovat či popisovat za pomoci čísel (tj. můžeme je kvantifikovat), aniž bychom nutně museli propadnout iluzi pythagorejců, že čísla jsou jednou opravdovou skutečností, tak budeme moci (a ostatně už dávno můžeme, a také to děláme) nejrůznější formy dění v reálném světě vyjadřovat za pomoci řady dalších „skutečností“, které samy nejsou v tomto světě „doma“ resp. „u sebe“, ale s nimiž se přece jen můžeme nějak setkat, o kterých se můžeme něco dozvědět (byť bez opory smyslů) a s nimiž můžeme „udělat zkušenost“ a tedy „mít zkušenost“.

(Písek, 141015-1.)